

ઘોરણુ : 11

ગુજરાતી

પાદ : 12

પ્રસંગાદીપ

પ્રશ્ન : 1 નીચેના પ્રશ્નોના એક-એક વાક્યમાં ઉત્તર લખો.

(1) આજે સંસ્થા-શાળાઓમાં કયા કયા દિવસોની ઉજવણી કરવામાં આવે છે?

➤ આજે શાળાઓમાં સફાઈદિન, સ્વાવલંબનદિન, વિનયદિન,
સ્વયંશિક્ષણદિન વગેરે દિવસોની ઉજવણી કરવામાં આવે છે.

**(2) દક્ષિણામૂર્તિના વિદ્યાર્થીઓ ક્યા દિવસની ઉજવણી કરવા થનગાની રહ્યા
હતા?**

➤ દક્ષિણામૂર્તિના વિદ્યાર્થીઓ તોફાનદિનની ઉજવણી કરવા થનગાની રહ્યા
હતા.

(3) સંસ્થા ચલાવવા બાબતે વિદ્યાર્થીઓની વાતનો નાનાભાઈએ શો પ્રત્યુત્તર આપ્યો?

➤ સંસ્થા ચલાવવા બાબતે વિદ્યાર્થીઓની વાતનો પ્રત્યુત્તર આપતાં નાનાભાઈએ કહ્યું કે વિદ્યાર્થીઓ સંસ્થા ચલાવે એ સારી વાત છે. કાલે વિદ્યાર્થીઓ ઓફિસમાં તેમને મળવા આવે. સૌ સાચે મળી બધી વિચારણા-ગોઠવણા કરી લઈએ.

(4) સંસ્થા ચલાવવા તૈયાર વિદ્યાર્થીઓએ અંતે શું કર્યું?

➤ સંસ્થા ચલાવવા તૈયાર શ્રેષ્ઠ વિદ્યાર્થીઓ અંતે નાનાભાઈની નજર ચુકાવીને ઓફિસની બહાર નીકળી ગયા.

પ્રશ્ન : 2 નીચેના પ્રશ્નોના બે-ત્રણ વાક્યોમાં ઉત્તર લખો.

(1) તોફાનદિનની ઉજવણી કરવાની હા કહ્યા પછી નાનાભાઈએ પ્રથમ શું કર્યું ?
શા માટે ?

➤ વિદ્યાર્થીઓને તોફાનદિનની ઉજવણી કરવાની હા કહ્યા પછી નાનાભાઈએ તેમને તોફાનદિનનું આયોજન કરવા કહ્યું. એમાં ચોરની લેગો ઘરધણી ભળી જવાનો ઢોગ કરતાં હોય એવી અદાથી નાનાભાઈએ તોફાનદિનમાં જોડાવાની પોતાની છચ્છા દર્શાવી. આનું કારણ નાનાભાઈની છચ્છા વિદ્યાર્થીઓને શિસ્તના પાઠ શીખવવાની તેમજ તોફાનદિનની ઉજવણીથી બંને પક્ષે થનારા નુકસાન તરફ ધ્યાન દોરવાની હતી.

(2) તોફાનદિનની આગેવાન મંડળીએ રજૂ કરેલી ચિંતાનો નાનાભાઈએ શો ઉત્તર આપ્યો ?

➤ તોફાનદિનની આગેવાન મંડળીએ રજૂ કરેલી ચિત્તાનો નાનાભાઈએ ઉત્તર આપ્યો કે કોઈક વિદ્યાર્થીને નુકસાન થાય એવું તોફાન કરે તો ના કેમ પડાય? આ તો તોફાનદિન છે. રસોડામાં પણ ગોળ, ખાંડનું નુકસાન તો થશે જ ને? તોફાનદિન તો બધાને સરખો જ લાગુ પડે.

(3) સંસ્થામાં કયા કયા વિભાગો ચલાવવાના હોય છે ? ટૂંકી યાદી આપો.

➤ સંસ્થામાં નિયામક, હિસાબનીશ અને ગૃહપતિ વિભાગ, મકાન બાંધકામ વિભાગ, પ્રકાશન વિભાગ વગેરે વિભાગો ચલાવવાના હોય છે.

(4) સંસ્થા ચલાવવા માટે પૈસાની વ્યવસ્થા સંદર્ભે નાનાભાઈએ
વિદ્યાર્થીઓને શી સલાહ આપી ?

➤ સંસ્થા ચલાવવા માટે પૈસાની વ્યવસ્થા અંગે નાનાભાઈએ
વિદ્યાર્થીઓને સલાહ આપી કે સરવૈયું અને સિલક તપાસી
લેવાનાં. પગારની તારીખ નજીક આવે ત્યારે પૈસા છે કે નહિ
તે જાણી લેવાનું. પગાર માટે તેમજ સંસ્થાનાં બીજાં કામો માટે
ખૂટતી રકમ ક્યાંથી મેળવવી ત વિચારી લેવું અર્થાતું પૈસાની
વ્યવસ્થા કરવી.

પ્રશ્ન : ૩ સવિસ્તર ઉત્તર લખો.

(1) તોકાનદિનની ઉજવણી અને સંસ્થા ચલાવવાની કામગીરીનો વિચાર આખરે વિદ્યાર્થીઓએ જ શા માટે બંધ રાખ્યો?

➤ તોકાનદિનની ઉજવણીમાં વિદ્યાર્થીઓ રસોડામાંથી દહી-ખાંડ ખાવાં, કોઠારમાંથી ધી-ગોળ ખાવાં જેવાં તોકાન કરવા માગતા હતા. આથી સંસ્થાને નુકસાન થાય તેમ હતું. નાનાભાઈ એમની ઉજવણીમાં જોડાયા હતા એટલે એમણે કેટલાક વિદ્યાર્થીઓને પ્રવીણની બેગમાં પડેલા નવા સૂટને કાતરથી કાપવું, બાબરી પાડવાના શોખીન ગિરીશના વાળ પર રાત્રે કાતર ચલાવવી, મહેન્દ્રનું ટાંકું તોડી તેમાં વ્યવસ્થિત મૂકેલી સામગ્રી વેરવિઘેર કરી નાખવી વગેરે તોકાન કરવાનું સૂચવ્યું.

પણ તેમ કરવા જતાં વિદ્યાર્થીઓને જ નુકસાન થાય તેમ હતું. તોફાનદિન તો
બધાને સરખો લાગુ પડે એટલે આવા પ્રકારનો તોફાનદિન ઉજવવો કે નહિ
એના પર વાદ-વિવાદ થયા. અંતે વિદ્યાર્થીઓએ તોફાનદિન ઉજવવાનું બંધ
રાખ્યું. સંસ્થા ચલાવનાર વિદ્યાર્થીઓને નિયામક, હિસાબનીશ, ગૃહપતિ,
પ્રકાશન, બાંધકામ જેવા વિભાગ સંભાળવાની જવાબદારી ઉપાડવાની હતી.
વિશેષ તો સરવૈયું અને સિલક તપાસી પગાર અને બીજાં કામો માટે પૈસાની
વ્યવસ્થા કરવાની હતી. તે તેમને માટે મુશ્કેલ હતું. આથી સંસ્થા ચલાવવાની
કામગીરીનો વિચાર આખરે વિદ્યાર્થીઓએ જ બંધ રાખ્યો.

(2) આ બંને પ્રસંગો દ્વારા નાનાભાઈનો હેતુ વિધારીઓને શો-શો સંદેશ આપવાનો હતો ?

➤ તોકાનદિન- કેળવણીનું ઉમ્રિકાવ્ય' અને 'દક્ષિણામૂર્તિના ઉત્તરકુમારો' આ બંને પ્રસંગો દ્વારા નાનાભાઈનો હેતુ વિધારીઓને સાચો રાહ દેખાડવાનો હતો. નાનાભાઈ યુવાકેળવણીની એક અદૃત ચાલ ચાલ્યા અને વિધારીઓને તોકાનદિનની ઉજવણી નિમિત્ત કેવો તોકાન કરાય અને કેવાં ન કરાય એના પર એમનું ધ્યાન દીર્ઘ.

દક્ષિણામૂર્તિના ઉત્સાહી વિદ્યાર્થીઓ સ્વયં સંસ્થા ચલાવવા માગતા
હતા ત્યારે પણ કાબેલ નાનાભાઈએ સૌપ્રથમ સંસ્થા ચલાવવા
માટેની વિરાટ પ્રક્રિયા સમજવી. એક નિયામક તરીકે પેસાની
વ્યવસ્થા કરવી, પેસા લાવવાની જવાબદારી ઉપાડવી જેવાં અનેક
મુશ્કેલ કામો કરવા પડે છે તેનો ચિતાર આપ્યો. જે આ બધી ચિંતા
કરી શકે તે જ સંસ્થા ચલાવી શકે, એના પર પ્રકાશ પાથર્યો, આ
નિમિત્તે નાનાભાઈ વિદ્યાર્થીઓને એ સંદેશો આપ્યો કે સંસ્થા ચલાવવા
કાબેલિયત જોઈએ અને વિદ્યાર્થીઓએ શિસ્ત જળવવી જોઈએ.

(3) વિદ્યાર્થીઓનાં મનમાં ઉલા થતા પ્રશ્નોનું નિરાકરણ લાવવાની
નાનાભાઈની રીત તમને કેવી લાગી ? શા માટે ?

➤ વિદ્યાર્થીઓના મનમાં ઉલા થતા પ્રશ્નોનું નિરાકરણ લાવવાની
નાનાભાઈની શૈલી અત્યંત પ્રશંસનીય છે. અનુભવી દષ્ટા, ઉત્તમ શિક્ષક,
કેળવણીકાર અને વિદ્યાર્થીઓને પોતાની વાત ગળે ઉત્તારવાની
કાબેલિયત ધરાવનાર વ્યક્તિ જ આ કામ કરી શકે. નાનાભાઈમાં આ
તમામ ગુણો હતા. તેઓ વિદ્યાર્થીઓમાં આસાનીથી ભળી જતા. તેમનાં
તોફાનોમાં ભાગ લીધો અને એવાં સૂચન આપ્યાં કે તેમને ના કહેવાની
જરૂર જ પડી નહિ.

વિદ્યાર્થીઓએ પોતે જ એના પર ચર્ચા-વિચારણા કરીને તોફાનદિન ન ઉજવવાનો નિર્ણય લીધો. સંસ્થા ચલાવવાની બાબતમાં પણ સંસ્થા ચલાવવા માટે સંસ્થાના જુદા જુદા વિભાગ પર ધ્યાન આપવું પડશે, પૈસાની વ્યવસ્થા કરવાનું જટિલ કામ કરવું પડશે એના તરફ ધ્યાન દોર્યું. વિદ્યાર્થીઓને વિચાર કરવા માટે પૂરો સમય આપ્યો. ખાસ તો વિદ્યાર્થીઓના ખોટા પ્રસ્તાવની પોતે પોતાના મુખે ના પાડવાને બદલે વિદ્યાર્થીઓ જતે જ એમની આવી કલ્પના પર પૂર્ણવિરામ મૂકે એ રીતની તેઓ ચાલ ચાલ્યા. નાનાભાઈ પાસે યુવાનો સાથે કઇ રીતે કામ લેવું એની કળા હતી માટે જ વિદ્યાર્થીઓના મનમાં ઉલ્લાસ થતા પ્રશ્નોનું નિરાકરણ લાવવાની નાનાભાઈની શૈલી મને ગમી.

Thanks

For watching